

על התוכנית הכלכלית לכלול בתוכה גם מענים לקהילות הפליטים ומבקשי המקלט

נייר עמדה

נובמבר 2023

'הצעת חוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראת שעה - חרבות ברזל) התשפ"ד - 2023' אינה מתייחסת ל-70,000 הפליטים ומבקשי המקלט שחיים בישראל. ללא התאמת החוק או הקמת מנגנון אחר שייתן מענה גם לפלח אוכלוסייה זה (זרים שאינם בני הרחקה, מחזיקי אשרות ס' 5א2 או 1ב) קהילות הפליטים בישראל עומדות בפני משבר הומניטרי חמור.

גם בשעת שיגרה המדינה נמנעת ממתן זכויות שירותים שווים לאוכלוסיות הפליטים ומבקשי המקלט, כדוגמת קצבאות ביטוח לאומי, דמי אבטלה, ביטוח בריאות ממלכתי ומרבית שירותי הרווחה. בהיעדר זכויות, בעיתות חירום אי-מתן מענים בהוראת שעה גם לאוכלוסיות אלה גוזר עליהם עוני קיצוני, רעב, סכנה ממשית לחיים ברחוב והתדרדרות רפואית.

אי לכך, כל מענה שניתן או יינתן לאזרחי ישראל עקב אירועי הזוועה של ה-7 באוקטובר ונזקי מלחמת חרבות ברזל חייב להינתן גם לקהילות הפליטים ומבקשי המקלט, החל מהזכות לקבלת דמי אבטלה עקב הוצאה כפויה לחל"ת, הגמשת התנאים לקבלתם, והבטחת פיצויים בעקבות אובדן עבודה.

המתקפה הברוטאלית של חמאס בשבת ה-7.10.2023 נגד אזרחים חפים מפשע ומלחמת חרבות ברזל שפרצה בעקבותיה לא הבדילו בין אוכלוסיות וגם בקרב הפליטים ומבקשי המקלט יש הרוגים, נפגעים ונעדרים. ישנן קהילות פליטים ומבקשי מקלט שחיות באזורי הלחימה בשדרות, באשקלון, בנתיבות ועוד. קהילות אלה מתמודדות עם טראומה ועוני ולרוב שוכרות דירות באזורים מוחלשים, בדירות ישנות ובתנאי מחייה מורכבים (דירות קטנות וצפופות אשר לעיתים שוכנים בה בנוסף לתא המשפחתי דיירי משנה נוספים). רבים מהפליטים ומבקשי המקלט שאנו נמצאים אתם בקשר מאז פרוץ המלחמה מצביעים על כך שבסביבת מגוריהם אין מרחב מוגן הנגיש להם, לרבות מי שמתגוררים באשקלון.

פליטים ומבקשי מקלט רבים מכל הארץ איבדו את מקומות העבודה שלהם במסעדות, קניונים ומקומות אחרים, ואין להם רשת ביטחון ממסדית להישען עליה משום שכאמור הם אינם זכאים לקצבאות ביטוח לאומי (לרבות דמי אבטלה וקצבת הבטחת הכנסה), ביטוח בריאות ממלכתי ומרבית שירותי הרווחה. עבורם, אובדן מקום העבודה משמעו לא רק היעדר פרנסה אלא גם אובדן ביטוח הבריאות שמעסיקים מחויבים לבטח בו עובדים חסרי מעמד תושב.

בחלוף חודש אל תוך המלחמה, אנחנו מקבלים עוד ועוד פניות של פליטים ומבקשי מקלט המעידות על כך שהמצוקה הכלכלית גוברת ככל שהמשק ומערכת החינוך אינם פועלים כסדרם והם אינם יכולים לעבוד: פונים מכל הקהילות מבקשים סיוע ברכישת מזון ומוצרי יסוד, לרבות חיתולים ופורמולת חלב לתינוקות. רבים מבקשים סיוע כלכלי כדי שיוכלו לעמוד בתשלום שכר הדירה החודשי ומביעים מצוקה רבה מהודעות משכירים על כוונתם לפנותם מהדירות עם ילדיהם אם לא יעמדו בתשלומים. הפניות המתרבות והמצוקה הגוברת מגבירות את החשש כי ללא סיוע קהילות הפליטים ומבקשי המקלט ייקלעו בקרוב למשבר הומניטרי חמור, כפי שקרה בתקופת הקורונה. בהקשר זה ראוי להזכיר כי על פי סקר שנערך על ידי אגף התזונה במשרד הבריאות בשיתוף עיריית ת"א: מסיל"ה ותוכנית "בתיאבון" בין מאי לדצמבר 2020 בקרב חסרי מעמד בדרום תל אביב, 85% מהנשאלים סבלו מאי-ביטחון תזונתי בתקופה זו של משבר הקורונה. יש להניח שבחלוף הזמן פחת שיעור אי-הביטחון התזונתי בקרב הפליטים ומבקשי המקלט אך הפער בין שיעור אי-הביטחון התזונתי בקרב אוכלוסייה זו ובין שיעורו באוכלוסייה הכללית (כ-21%) עדיין גדול, וככל שחזרת המשק לשגרת העבודה תתעכב הוא צפוי לגדול.

נוכח האמור, הממשלה חייבת לכלול את אוכלוסיית הפליטים ומבקשי המקלט (זרים שאינם בני הרחקה) בכל תוכנית חירום כלכלית שתתקבל לסיוע לשכירים שאינם יכולים כרגע לעבוד, בין אם משום שהמעסיק סגר את בית העסק בגלל המלחמה, בין אם משום שהוצאו לחל"ת או פוטרו בגלל המצב ובין אם משום שמערכת החינוך הושבתה (ועדיין מושבתת חלקית) ונמנע מהורים

ילידים קטנים לצאת לעבוד. כמו כן, אנו קוראים להסדיר את שירותי הבריאות לפליטים כדי לאפשר נגישות לטיפול רפואי ללא תלות במצב תעסוקתי.

המלחמה לא מבחינה בין שכבות האוכלוסייה ובין הקהילות השונות החיות בקרבנו, כפי **שעולה** גם מההתגייסות המיידית של פליטים לטובת המאמץ המלחמתי-אזרחי לאספקת מזון וציוד לנפגעים, כמו גם לסיוע בקטיף. בראש ובראשונה מוטלת החובה לדאוג לחלשים ולעניים ביותר, שהמלחמה וההאטה בפעילות המשק מעמידה אותם במחסור של הצרכים הבסיסיים ביותר, לרבות בסכנת רעב של ממש. אם לא יינתנו מענים לפליטים ומבקשי המקלט במסגרת התוכנית הכלכלית, רבים מהם ימצאו עצמם בקרוב מאוד במצב זה.

לפרטים נוספים:

יאיר חיים לייבל

מקדם מדיניות וקשרי ממשל
פורום ארגוני הפליטים
054-3932087

עו"ד אורלי לוינזון-סלע

מנהלת המחלקה הציבורית
א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט
050-6232586